

термів веде за собою підвищення ефективності числових методів. Електронна колекція документів може бути представлена матрицею терм-документ, яка містить в собі частоти використання термів у кожному з документів колекції. Ця матриця може слугувати базою для проведення класифікації та кластеризації документів електронної бібліотеки.

4. Пакет прикладних програм IDAMS призначений для валідації, маніпулювання і статистичного аналізу даних виробляється та вільно поширюється UNESCO. IDAMS включає в себе інструменти маніпулювання та аналізу даних, які є доступними через інтерфейс користувача та командну мову. Аналізуючи матрицю терм-документ, слід наголосити, що цей пакет дозволяє, зокрема, й проводити класифікацію та кластеризацію документів у структурованих електронних колекціях документів.

5. Практичне застосування методів інформометричного аналізу електронних бібліотек може включати авторубрикацію повних текстів, класифікацію і кластеризацію документів, відслідковування змін у часі термінів предметних галузей, уточнення пошукових запитів та інтелектуалізацію пошуку.

Література

1. Курс лекцій «Організація інтелектуальних обчислень» [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://www.victoria.lviv.ua/html/oio/>. – Title from the screen.

2. Некрестьянов И. С. Тематико-ориентированные методы информационного поиска [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://meta.math.spbu.ru/~igor/thesis>.

3. Носов К. Компьютерная статистика – доступная и полноценная [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://itc.ua/article.phtml?ID=19049&IDw=-29&pid=18>.

4. Павлуша І. А. Електронні бібліотеки: зарубіжний досвід, питання розробки української концепції // Бібл. вісн. – 1999. – № 4. – С. 13–24.

5. Солтон Дж. Динамические библиотечно-информационные системы. – М.: Мир, 1979. – 558 с.

6. Сороколетов П. В. Мир на пороге четвертой информационной революции [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://www.ifap.ru/library/book020.doc>.

7. Як дібрати С Л О В О ? [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://dict.linux.org.ua/dict/other/SSR/RE1.html>.

8. IDAMS statistical software [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://www.unesco.org/webworld/idams>. – Title from the screen.

9. ISIS Application Program Interface ISIS_DLL User's Manual Preliminary Version BIREME, Sro Paulo, July 2001 [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://www.bireme.br/>.

10. UNESCO CDS-ISIS databases [Electronic Resource]. – Way of access: URL: <http://www.unesco.org/>. – Title from the screen.

УДК 004(477)+02(477):004

Галина ЯДРОВА,

директор Центру інформаційних технологій Міжвузівського Центру «Крим»

Роль інформаційних центрів у підвищенні економічної ефективності застосування комп'ютерних технологій

У статті описаний науковий експеримент з нарощування інформаційного потенціалу навчальних і наукових бібліотек кримського регіону, показана економічна ефективність застосування корпоративних технологій в організації роботи різних установ.

К л ю ч о в і с л о в а: корпоративні об'єднання, електронна колекція, інформаційний центр, електронний ресурс, фінансові витрати.

Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [5] визначено, що одним з найважливіших напрямів розвитку науки є нові комп'ютерні засоби і технології інформаційного суспільства. Тим часом в умовах реформування суспільства державні структури, які відповідають за просування інформаційних технологій, знаходяться в складному періоді реорганізації і

пошуку нових форм функціонування і фінансування. Тому проблеми просування і застосування комп'ютерних технологій у різні сфери життєдіяльності суспільства зараз найефективніше вирішують корпоративні об'єднання, які функціонують за принципом розподілених структур [13].

Мета цього дослідження – описати вивчений досвід і показати, як форма представлення елект-

ронної інформації і методи її просування вирішують проблему ефективності застосування дорогих комп'ютерних технологій. Об'єктом дослідження став досвід роботи Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру «Крим» (м. Сімферополь).

В Автономній Республіці Крим створена електронна наукова повнотекстова колекція, яка стала однією з найбільших в Україні¹. Це електронна колекція Центру інформаційних технологій Міжвузівського центру «Крим». Зараз вона є складовою частиною Електронної бібліотеки України і представлена на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського². Формування колекції проходило у декілька етапів [12], які умовно можна позначити як:

- перший – електронно-інформаційний;
- другий – електронно-кумулятивний;
- третій – електронно-повнотекстовий;
- четвертий – корпоративний.

Оцифровано 4 тис. документів. Всі документи оброблені за єдиними, розробленими співробітниками Центру вимогами [2; 3], і відповідають представленню електронного документа першоджерелом [4]. Колекція поповнюється шляхом оцифровки опублікованих документів, які поступають до Центру.

Необхідно звернути увагу на те, що самостійне представлення повнотекстової електронної колекції через інтернет включає оплату функціонування сервера (як віртуального, так і виділеного), підключення до комутованого каналу, закупівлю клієнтської комунікаційної і програмно-технічної бази, вартість оренди виділеного каналу, оплату праці системного адміністратора. У даному випадку всі ці витрати відсутні повністю в Центрі інформаційних технологій МЦ «Крим». А за підсумками досліджень, вони сягають 2460 у. о. – 6500 у. о. на рік³. Даний приклад наочно показує економічну ефективність корпоративної співпраці регіональної науково-виробничої організації з установою державного академічного рівня.

Це підтверджується наступним прикладом. Для більш динамічного розвитку інформаційного потенціалу наукових і навчальних установ регіону

Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського Центру інформаційних технологій «Міжвузівського центру «Крим» на договірній основі надано право розповсюджувати повну електронну бібліотеку на жорстких носіях (CD – випуск третій). Перший науковий експеримент по установці в локальних мережах повної або часткової версії ЕБ був проведений з 10 травня по 10 липня 2005 р. Під час установки ресурсу в усіх навчальних установах було проведено консультації по його використуванню й обумовлено заходи відповідальності за комерційне розповсюдження⁴. Потрібно відзначити, що ресурс встановлювався з урахуванням технічних можливостей кожної конкретної установи як в повному об'ємі, так і в частковому. При установці ресурсу не в повному об'ємі співробітниками Центру проводилася додаткова дослідницька процедура, яка дозволяла методом анкетування і спостереження уточнити технічні і кадрові можливості організації і представити інформацію, яка була найбільше потрібною в даній навчальній установі. Всього в експерименті взяли участь 20 навчальних закладів (16 вищих і 4 середньо-спеціальних). Принцип відбору установ-учасників (крім формального – територіального) в обов'язковому порядку передбачав наявність корпоративної (організаційної) культури⁵. Особлива увага приділялася організаціям, де була виявлена прихильність керівництва до інновацій, існувало чітке бачення напряму розвитку інформаційного потенціалу організації; усвідомлювалася неприпустимість відсталості комунікацій і була створена основа для контролю за використуванням інформації.

Встановлений електронний ресурс, який складається з п'яти тематичних серій, у цілому перевищував мільйон інформаційних одиниць (див. табл.).

Додатково в бібліотеках установ, які найбільше підготовлені до використання в науковому і навчальному процесі електронного інформаційного ресурсу, була встановлена тематична повнотекстова БД. Вона складається з трьох спеціалізованих бібліотечних випусків наукового журналу «Культура народів Причорномор'я» (перший випуск⁶ –

¹ Див.: URL: <http://www.nbu.gov.ua/eb/pub.html> (перевірено 29.07.2005).

² URL: <http://www.nbu.gov.ua/ellib/Crimea/index.html> (перевірено 29.07.2005).

³ Див. точніший розрахунок: Шрайберг Я. Л., Гончаров М. В. Как создать свой Web-сервер / Под ред. Л. А. Каченковой. – М.: Либерия, 2000. – С. 17.

⁴ Ресурс встановлений безкоштовно, з кожною установою підписаний договір про його використання для навчальних і наукових цілей.

⁵ Див.: URL: <http://hr-portal.com.ru/pages/okk/kku.php> (перевірено 20.08.2005).

⁶ Див.: URL: См. URL: <http://www.nbu.gov.ua/Articles/KultNar/40> (перевірено 20.08.2005).

№ з/п	Тема CD	Хронологічний період (рр.)	К-сть інформаційних записів (тис.)	К-сть повнотекстових матеріалів (тис. прим.)
1	Аграрні, біологічні, економічні науки	1980–2004	190	5,4
2	Технічні науки	1980–2003	300	3,8
3	Біологічні, медичні науки	1980–2004	130	5,0
4	Суспільні, гуманітарні науки	1990–2004	277	8,8
5	Природознавчі науки	1980–2004	172	3,1
	<i>Разом</i>		<i>1069</i>	<i>26,1</i>

2003 г., другий ⁷ – 2004 г., третій ⁸ – 2005 г.) та електронного бібліографічного покажчика [1], який складається з 3146 записів та 1140 посилань.

Потрібно враховувати, що отримання такого об'єму інформації через інтернет коштувало б організаціям дуже дорого. Тому що для цього необхідно оплатити послуги провайдера, який організовує доступ до ресурсів інтернету, придбати спеціальне програмне забезпечення (наприклад, спеціальні програми для безперервного перекачування інформації), оплатити роботу фахівців з паралельної систематизації, архівації і зберігання викраденої інформації.

Ці витрати не є співрозмірними з реальними фінансовими витратами, які понесли установи – учасники експерименту. В даному випадку вони оплатили лише поточні витрати на утримання свого обслуговуючого персоналу, який здійснює надання інформації користувачам, і витрати на підтримку в робочому стані свого вже наявного технопарку.

Експеримент показав, що однією з проблем недостатнього розвитку інформаційного потенціалу навчальних установ регіону є професійна неспідготовленість деяких співробітників бібліотек ⁹ до активного використання глобального ресурсу в повсякденній практиці. Ця проблема посилюється в деякій мірі – слабким оснащенням бібліотек су-

часною комп'ютерною технікою і в більшій мірі – психологічним неприйняттям будь-яких інформаційних інновацій. Швидко зростаюче розуміння керівництва установ необхідності підвищення компетентності співробітників для конкурентоспроможності установи допомагало під час експерименту вирішувати і ці дуже складні питання ¹⁰.

Навіть при короткому розгляді основних показників проведених досліджень зрозуміло, що застосування корпоративних технологій співпраці розширює фінансові можливості різних установ для активного застосування комп'ютерних технологій як у області створення, так і в області використання інформаційних ресурсів.

Отже, науковий експеримент показав, що:

- ◆ процес постійного формування, наповнення і використання національної електронної бібліотеки в будь-якому регіоні України вимагає суттєвих рішень відносно форми створення і розповсюдження глобального ресурсу, якому повинен бути наданий статус корпоративного виробництва [11];
- ◆ форма ресурсу розроблена і може ефективно застосовуватися в різних регіонах України для підвищення інформаційного потенціалу наукових і навчальних установ;
- ◆ висока економічна ефективність застосованих форм розповсюдження інформації паралельно дозволяє вирішувати проблему більш динамічного просування і застосування дорогих комп'ютерних технологій у навчальному і науковому процесі, а методи просування інформації допомагають різним організаціям сформулювати власні базові вимоги до інформаційних техно-

⁷ Див.: URL: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/48_2 (перевірено 20.08.2005).

⁸ Див.: URL: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/60_1 (перевірено 20.08.2005).

⁹ Від установки і використання ресурсу відмовилися співробітники бібліотек двох навчальних установ. При цьому жодна з бібліотек не має і не створює самостійно рівнозначного власного електронного ресурсу.

¹⁰ Наприклад, в частині бібліотек, що беруть участь в експерименті, була встановлена додаткова сучасніша техніка.

логії з урахуванням вже розроблених і прийнятих на державному рівні нормативно-правових положень;

❖ нові корпоративні організації базуються на сучасних досягненнях менеджменту і ноу-хау, дають можливість побудувати ефективну систему ухвалення рішень, яка забезпечує будь-які наукові і навчальні установи зовнішньою інформацією і каналами комунікацій із усіма необхідними інструментами захисту й розподілу інформації.

Література

1. Дудченко С. В. Библиографический указатель статей научного журнала «Культура народов Причерноморья» / Авт.-сост. С. В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым». – 2005. – № 60. – Т. 2. – 199 с.
2. Дудченко С. В. Электронная копия / С. В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым». – 2005. – № 60. – Т. 1. – С. 26–30. – Библиогр.: 4 назв.
3. Дудченко С. В. Электронный документ / С. В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым». – 2004. – № 55. – Т. 2. – С. 59–63. – Библиогр.: 16 назв.
4. Дудченко С. В. Электронный документ как полнотекстовый, справочный и библиографический первоисточник / С. В. Дудченко // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым». – 2004. – № 50. – Т. 3. – С. 59–64. – Библиогр.: 4 назв. – URL.: http://www.nbu.gov.ua/Articles/Kultnar/knp50_3/knp50t3_59-64.pdf (проверено 16. 07. 2005 г.).
5. Закон Украины «О приоритетных направлениях развития науки и техники» от 11 июля 2001 года № 2623-III // Ведомости Верховной Рады. – 2001. – № 48. – С. 253. – Ст. 2.
6. Романец Ю. В. Защита информации в компьютерных системах и сетях / Ю. В. Романец, П. А. Тимофеев, В. Ф. Шаньгин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Радио и связь, 2001. – 376 с.: ил., табл. – Прил.: с. 348–365. Библиогр.: с. 366–372.
7. Соколова Н. В. Проект корпоративной библиотечной системы вузов Санкт-Петербурга / Н. В. Соколова, В. Л. Баранов, Д. Н. Сова и др. // Сетевое взаимодействие библиотек: Материалы междунар. конф. – СПб., 2000. – С. 110–118. – Библиогр.: с. 117–118.
8. Шрайберг Я. Л., Гончаров М. В. Как создать свой Web-сервер / Под ред. Л. А. Казаченковой. – М.: Либерия, 2000. – 64 с. – (С компьютером на «ты». Методическое пособие для библиотек по информационным технологиям и Интернет. Вып. 4.).
9. Шрайберг Я. Л. Корпоративные библиотечно-информационные системы как фактор интеграции и эффективной реализации информационных технологий на современном этапе // НТИ–2000. Информационное общество. Информационные ресурсы и технологии. Телекоммуникации: Материалы конф. – М., 2000. – С. 349–350.
10. Электронные документы в корпоративных сетях: второе пришествие Гутенберга / С. В. Клименко, И. В. Крохин, В. М. Куш, Ю. Л. Лагутин. – М.: Анкей-Экотрендз, 1999. – 271 с.: ил. – Прил.: с. 181–267. – Библиогр.: с. 268–271 (59 назв.). – (Инженер. энцикл. «Технологии электронных коммуникаций»).
11. Ядрова Г. В. Продвижение национальных электронных ресурсов Украины в целях развития информационного потенциала Крыма / Г. В. Ядрова // Актуальные вопросы развития инновационной деятельности: Материалы десятой междунар. научно-практической конф., Алушта, 5–9 сент. 2005 г. – Симферополь, 2005. – С. 49–52.
12. Ядрова Г. В. Этапы формирования электронной коллекции научного журнала / Г. В. Ядрова // Библиотечное дело–2005: деятельность библиотек и развитие информационной культуры общества: Материалы десятой междунар. науч. конф., Москва, 20–22 апреля 2005 г. – М., 2005. – С. 242–244.
13. Yadrova G. V. Regional information centers as a way of elimination the information inequality / G. V. Yadrova // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым». – 2005. – № 60. – Т. 1. – С. 51–53. Библиогр.: 6 назв. – URL.: http://www.nbu.gov.ua/Articles/KultNar/0_1/pdf/knp60t1_51-53.pdf (проверено 20.06.2005 г.).